

SEDM LET V AFRICE

Příběh
českého syna
nigerijského krále

PROSTOR

Obonete S. Ubam

Obonete S. Ubam
Sedm let v Africe
Příběh českého syna nigerijského krále

PROSTOR

SEDM LET V AFRICE

Příběh
českého syna
nigerijského krále

Obonete S. Ubam

PROSTOR | PRAHA | 2019

© Obonete S. Ubam, 2019
© PROSTOR, 2019
Cover photo © Dorothea Bylica, 2019

ISBN 978-80-7260-413-5

Kadetní škola

Krejčí mi vzal míry a ušil několik uniforem. Každá z nich se skládala z košile s krátkým rukávem, kalhot s opaskem, sandálů a nízkých bagančat. Na běžné nošení a do učeben byla určena uniforma zelená. Pro volný čas a práci na rajónech byla uniforma béžová. Bílá byla pouze pro slavnostní příležitosti a bohoslužby. Zbytek výbavy kadeta tvořila matrace, malá dřevěná skříňka na proviant a pár dalších drobností.

Projeli jsme kolem budovy velitelství, před kterou parkovalo několik vojenských džípů a nákladáků. Vedle nich stáli seřazení výcvikovní instruktoři a poslouchali důstojníka v černém baretu.

Zastavili jsme před malým komplexem budov s velkým oranžovým nápisem *Tiger House* a neuměle namalovanou tygří hlavou. Řidič mi pomohl s bagáží až k mříži u vstupu, rozloučil jsem se s otcem a obtěžkán všemi zavazadly jsem prošel vchodem.

Na atriovém prostranství jsem uviděl asi třicet kadetů nižších ročníků, jak klečí v několika řadách v písku s rukama za hlavou. Několik starších kadetů se mezi nimi procházelo, kopalo je do žeber a bilo kovovými tyčemi a koženými opasky. Přímo před nimi na židli seděl svalnatý kadet s vyholenou hlavou a s potěšením sledoval, jak chlapci ječí a svíjejí se bolestí.

Někteří byli ještě docela malí, ne víc jak třináctiletí,

a po tvářích se jim kutálely slzy. Čím víc chlapci kňučeli a prosili, tím víc je jejich trýznitelé bili. Řezali do nich jako do tažných koní, hlasitě o tom vtipkovali a uznale mručeli pokaždé, když se někomu z nich podařila dobrá rána.

Vyholený přistoupil k jednomu z klečících kadetů a vši silou ho kopl do břicha. Chlapec nadskočil, popadl se za břicho a smotaný do klubíčka se mlčky s vyraženým dechem začal svíjet bolestí.

Hned k tomu chudákovi přiskočili, chytili ho za ruce a nohy a nataženého břichem dolů ho zvedli, aby ho ten vyholený mohl snáze dorazit. Nezaváhal ani na okamžik a kopl ho ještě dvakrát prudce do žeber a pak ještě seshora do ledvin. Chlapec umlkl. Kroutil se bolestí, lapal po dechu a křečovitě zarýval prsty do písku.

Nikdy jsem nic podobného neviděl. Zažil jsem přirozeně pár školních strkanic se spolužáky, ale nikdy nic, co by se tomuhle alespoň vzdáleně podobalo. Praštil jsem kufry o zem a vyběhl před budovu za otcem, který právě nastupoval do auta.

„Tady mě nemůžeš nechat, táto, jsou jako zvířata!“ zajíkal jsem se.

Podíval se na mě tvrdým pohledem: „Synku, všichni teď musíme trochu strádat.“

Kývl na šoféra a služební sedan zmizel v mračnu prachu.

Mezitím se u vchodových mříží shromáždila skupina kadetů. Zvědavě po mně pokukovali a něco si mezi sebou šuškali. Byl jsem jediný *oigbo*, běloch, v celé škole. Pak mě zavedli k mé posteli v ubikaci a pomohli mi odnést věci.

Takzvaná ložnice byla asi patnáct metrů dlouhá a šest metrů široká hala s několika vytučenými okny, bez omítky, bez světla a bez nábytku. Stěny z holých cihel byly počmárané křídou a podlaha z hrubého betonu byla pokrytá téměř souvislou vrstvičkou jemného pouštního písku. Jediným zařízením byly kovové patrové postele.

Seděl jsem na bobku na drátěné posteli a brečel. Za dvě hodinky jsem měl náprsenku košile od slz zmáčenou tak, že vypadala, jako bych se v ní byl právě potápět. Jen jsem bez hnutí seděl a zcela odevzdaně zíral na protější zeď.

Už čtyři měsíce jsem se pokoušel z Nigérie dostat, a jediným výsledkem bylo to, že jsem skončil tady. Navíc soudě podle toho, čeho jsem byl před chvílí svědkem, jsem se odsud ve zdraví nemusel dostat už nikdy.

Z chmurných myšlenek mě vytrhly až úder do zavěšené kolejnice. Bylo sedm hodin a byl čas jít na večeři. Odevzdaně jsem vstal, otřel si obličej a následoval ostatní studenty do jídelny. To byla velká přízemní budova s betonovou podlahou a prázdnými okenními rámy. Odporně páchla a dlouhé dřevěné stoly s lavičkami byly nechutně lepkavé.

Posadil jsem se ke stolu svého ročníku hned vedle výdejce. Vytáhl jsem si z brašny plastový talíř a příbor jako ostatní kadeti a čekal jsem. Každý stůl měl určitého výdejce, který vždycky z kuchyně přinesl umělohmotný lator s kašovitou hmotou. Ten potom jídlo rozdělával.

Jídla nebyl dostatek, takže každý dostal jen směšnou porcičku. Maso nebylo vůbec a jen čas od času ho nahrazovaly úzké proužky vařené hovězí kůže a jednou

týdně jedna sardinka z konzervy. Hlavní složkou naší stravy měly být bílkoviny, a tak jsme mívali vařené fazole, fazolovou polévku, fazolovou kaši, fazole s rýží, fazole s bramborami, a dokonce i fazolový dezert.

Zbývající místa v jídelníčku doplňovaly lokální speciality z jakéhosi těstíčka a lepkavé omáčky. Měly to být tradiční nigerijské pokrmy, které se jedí rukama tak, že se těstíčko uhněte do malé kuličky, a ta se pak namáčí do omáčky a bez kousání polyká. V provedení našich kuchařů ale připomínaly spíš podivné želé. Na podobnou stravu jsem absolutně nebyl zvyklý a nebyl jsem schopný ji do sebe dostat.

První týden mi to až tak nevadilo, kupoval jsem si chleba a vajíčka v malé kantýně u velitelské budovy, ale potom mi došlo kapesné. Ostatní kadeti, kteří ve škole trávili již několikátý rok, věděli, jak se o sebe postarat, a tak jsem se to od nich učil i já. Předně jsme nakupovali sušené garri, mletý maniok vzdáleně připomínající bramborovou kaši v prášku.

Garri stačilo smíchat s vodou a dochutit pár kostkami cukru a hrstkou buráků. Vody muselo být opravdu hodně, protože právě ta člověku zaplnila žaludek. Nad jedním ešusem se nás potom sešlo pět až šest a každý si postupně bral po lžici, dokud nebyl ešus prázdný. Velmi rychle mě hlad naučil i jídlo krást nebo žebrot u spolužáků, které přijel navštívit někdo z rodiny.

Po pár týdnech přijel otec a přivezl mi s sebou celé grilované kuře. Počkal jsem si, až všichni spolubydlíci odejdou na oběd. Potom ještě se spolužákem, kterého se mi nepodařilo zbavit, protože ucítil vůni z balíčku, jsme kuře vmžiku celé doslova zhltni. Tedy až na pár kostí, které zůstaly ležet na podlaze.

Když se z oběda vrátil další spolubydlící, stál tam s vyvalenýma očima a doširoka otevřenou pusou a nevěřicně zíral nejprve na nás a pak na kosti. Nakonec si téměř v slzách klekl na zem, kosti obratně sesbíral a úplně zpitomělý si je tak, jak byly celé od prachu, začal překotně cpát do pusy.

Stávalo se, že když nám v jídelně rozdělili porce, museli jsme všichni vstát a se zavřenýma očima se nahlas pomodlit. Na to právě čekali naši muslimští spolužáci, kteří se před jídlem modlit nemuseli a dokázali během těch několika vteřin naše jídlo spořádat a utřít si pusy.

Když jsme konečně otevřeli oči, divili se společně s námi, jak k tomu zázračnému zmizení fazolí došlo. A tak jsme se všichni naučili modlit s jedním okem otevřeným, přestože nám pak pastor během kázání vyhrožoval, že za to jednou všichni skončíme v pekle.

Uběhlo pár týdnů a z vyjeveného moravského hošíka se stal ostrílený mazák, bezvadně fungující v rámci každodenního školního života. Stále jsem však v sobě udržoval plamínek naděje, že se vrátím zpátky na gymnázium v Bruntále.

Zaměřil jsem se proto na intenzivní studium angličtiny. Ostatními předměty jsem se absolutně nezabýval, sedával jsem v zadních lavicích a jen se šprtal slovíčka, fráze a vazby, abych se, až z toho pekla vypadnu, mohl aspoň nějak domluvit.

Samotná výuka probíhala naprosto odlišně od toho, na co jsem byl z Evropy zvyklý. Učitelé nosili maskovací uniformy a místo ukazovátka krátké bičičky. Mrskání bylo na denním pořádku a častokrát jsem viděl záda svých spolužáků posetá jizvami od biče nebo důtek.

V hodinách se nikdy nikdo neodvážil vyrušovat. I během přestávek nám stačilo jenom zaslechnout dupání kanad na chodbě, a okamžitě jsme se postavili do pozoru. Kázeň byla vskutku dokonalá. Udržovali ji především samotní studenti.

Z nejstaršího ročníku byl vždy vybrán ten nejsilnější a nejuspěšnější kadet a byl jmenován *headboyem*, tedy prvním kadetem školy. Ten si pak zvolil svoje prefekty, taktéž studenty nejvyšších ročníků, kteří měli na povel stravování, samostudium, rajony, sport nebo společenské aktivity.

Záleželo vždy na osobnosti *headboye*, jaký druh lidí si pro dané funkce zvolí. Náš *headboy* se jmenoval Emmanuel Bubba a byla to obrovská svalnatá gorila s vyholenou lebkou a malýma tupě krutýma očima. Byla to tatáž gorila, kterou jsem viděl kopat do nebohého kadeta v den, kdy jsem přijel. A Bubba si k sobě jako prefekty vybral podobná násilnická individua.

Největším postrachem byl Abdul. Mladík černý jako beduínská bota, s postavou boxera polotěžké váhy, tvrdými rysy a vystouplými klouby na obrovitých pěstích. Byl prefektem tělocviku, a byl to právě on, kdo mi ušetřil první velký výprask, když jsem se místo povinného ranního mílového běhu schoval pod postel.

Spráskal mě tak, že jsem se z rozcvičky už víckrát neulil. Abdul se svou brutalitou doslova pyšnil a skutečný postrach z něj udělalo to, že přelomil jednomu z mladších kadetů loket ocelovou tyčí, když ho chtěl během razie přetáhnout přes záda, a ten nebožák si je kryl rukou.

Zpočátku mi všechno to bití připadalo nelidské a kruté, ale časem, když se i moje srdce, mysl a tělo

začínaly obalovat tvrdou slupkou, stávalo se mi veřejné bití vyhledávanou zábavou tak jako ostatním kadetům. Vzhledem k tomu, že jsem byl studentem třetího ročníku, měl jsem i já k dispozici celé dva ročníky mladších studentů. Netrvalo dlouho a naučil jsem se svou senioritu vůči nim důsledně uplatňovat.

Jedna věc byly běžné disciplinární tresty, ale věc druhá byly tresty za krádež. Nigerijská mentalita pohlíží na krádež jako na zločin těžší než například znásilnění nebo zabití. Krádeže bývají trestány buď davovým lynčem a upálením přímo na místě, nebo později policií v zadržovací vazbě. Zpravidla to obnáší týrání nebo přímo zastřelení. Mrtvá těla zastřelených provinilců jsou potom pro výstrahu vystavována před policejními stanicemi.

Obdobně se tato provinění trestala i v kadetní škole. Poprvé jsem měl možnost vidět podobnou situaci zblízka až po více než dvou měsících pobytu. Bylo to v době, kdy už jsem se doslova propral, prožehlil a procídlil na privilegovanou pozici chráněnce *head-boye* Bubby. Nesdílel jsem už ohromnou ložnici s desítkami kadetů, nýbrž jsem byl ubytován v pokoji hned vedle toho Bubbova. Nikdo z mazáků ani prefektů si na mě už nedovolil vztáhnout ruku.

V pokoji nás bylo celkem šest. Jimmy, Bitrus, Christopher, Lafia, moje maličkost a ještě jeden mladší kadet, kterého jsme využívali jako uklízečku, hospodyňku a pucfleka v jednom. Chodil k pumpě pro vodu, zametal podlahu, příležitostně pral deky a uniformy a čas od času zašel koupit i něco malého do kantýny. Podobné služby jsme zase my privilegovaní poskytovali Bubbovi.

Ke mně byl Bubba díky mému evropskému původu

shovívavý a nežadával mi téměř žádné úkoly. Jen tu a tam jsem mu doběhl pro něco do kantýny nebo ho s jeho kumpány po večerech bavil češtinou.

Toho rána se rozletěly dveře a v nich stál Tony, prefekt samostudia. V ruce měl svazek několika širokých kožených opasků s masivními sponami, které se výhrůžně pohupovaly. Vykopl dveře našeho pokoje, mrštně jako kočka se jediným skokem přenesl k Jimmyho posteli a ještě spícím mu dupl na obličej. To Jimmyho naprosto paralyzovalo, ale nás ostatní to naopak vystřelilo z postelí.

Jimmy zasténal a vyprskl spršku slin a krve. Bitrus, který se jako první zorientoval, vyskočil z postele a vyrazil ke dveřím. Tony ho však zaregistroval a jedním mocným máchnutím opasků ho šlehnul dobře mířenou ranou přes hlavu a ramena. Bitrus se zakymácel. Plesková rána, která ho v trysku zasáhla nečekanou silou, ho vychýlila z osy a on narazil hlavou do rámu dveří. Sesunul se k zemi.

Tony udělal efektní půlobrat a začal masírovat záda sérií ran napůl omráčenému Jimmymu. Jimmy vyl a kňučel jako pes a po čtyřech se snažil uniknout z dosahu opasků. Byl však příliš drobný a každá další rána ho vždy srazila k zemi. Bitrus, který se mezitím taky trochu zmátořil, dostal okamžitě několik dalších ran.

Bylo vidět, že Tony si během pětiletého pobytu v kadetní škole vypiloval dokonalou techniku mrskání. Strašlivý výprask, který uštědřoval nebohému Jimmymu a Bitrusovi, vypadal jako baletní představení. Rány zasazoval tak přesně a pravidelně na všechny strany, že se ani jednomu nepodařilo zvednout a utéct. Jeho pohyby byly brutálně precizní a zároveň velmi elegantní.

Když postupně oba chlapce vypráskal až na dvůr, zakončil svou impozantní show několika kopanci do žeber a ledvin. Zkrvavení a pomočení chlapci těžce oddychovali a od nozder zabořených v písku se jim vířil prach.

„Zkurvení zloději,“ zasyčel Tony a odplivl si Bitrusovi na zátylek. Pak si namotal řemeny na zápěstí a s výrazem pýchy po dobře vykonané práci odkráčel do svého pokoje. Vzali jsme Jimmyho a Bitruse pod pažemi a odtáhli je do umývárny. Až když byli schopní mluvit, přiznali se nám, že je Bubba poslal k Tonymu do pokoje ukrást kšandy a kazetu s rapem.

Uplynulo několik dalších týdnů a já, již zcela přizpůsoben podmínkám v kadetce, jsem se rychle zdomáklil v angličtině. Po brutálním výprasku Jimmyho s Bitrusem rozpustil Bubba svou kolonii chráněnců náhradou za nové a nezprofanované. Já jsem se elegantním „přemetem stranou“ dostal jako pucflek právě na Tonyho ložnici.

Naše ubikace neměly žádnou kanalizaci, pouze jakési vybetonované strouhy po obvodu atriového dvora. Do nich se vylévala špinavá voda, vyhazovaly odpadky a taky se do nich močilo.

Ne snad, že bychom neměli sociální zařízení, ale na zhruba dvě stovky kadetů ubytovaných v Tiger House byly jen tři záchody. Ty byly vyjma sobot vždycky bezpečně ucpané. V sobotu ale chodíval sám komandant na kontrolu rajonů, a záchody tak musely být perfektně čisté. Na jejich čištění bývali vybráni největší průšviháři, kteří s rukama zabořenýma v lepkaové hmotě vybírali krátkými motyčkami fekálie z přeplněných mís.

Pokaždé, když byly naplněny až po okraj, jejich obsah zpravidla přetekl a vytvářel na podlaze společně s močí odpornou lepivou a páchnoucí vrstvou. Nešťastníci z úklidového družstva v ní stáli bosýma nohama a vybírali smrdutou kaši plnou červů, larev a švábů. Začínali vždycky brzy ráno a po několika hodinách strašně páchli i vypadali. V jedenáct hodin, kdy přicházel komandant, však byly záchody v bezvadném stavu, leskly se, a dokonce voněly.

Koupelna byla sice vykachlíkovaná, ale neměla ani sprchy, ani umývadla a ani přívod vody. Myli jsme se tam zásadně jen vodou ze školní studny, kterou jsme si sami přinesli v desetilitrových kanystrech, a to včetně čištění zubů, holení a kompletní koupele.

Toho dne jsme měli večerní samostudium v učebnách jako každý den. Bylo už něco kolem deváté, když jsme venku zaslechli křik. Všichni jsme vyběhli ven a tam se nám naskytl pohled na krvavé divadlo. Velká skupina starších kadetů s tyčemi a mačetami lynčovala nějakého člověka.

Byl to vyděšený, ani ne dvacetiletý mladík, ze kterého vlály cáry šatů nasáklých krví. Vrávoral, kulhal vlastně na obě nohy, jedna ruka mu bezvládně visela podél těla a rozechvěle se krčil před ranami. Supěl a v jeho vytřeštěných očích se zrcadlila smrtelná hrůza.

„Dopadli zloděje,“ zakřičel kdosi na vysvětlenou, aby všichni pochopili, zatímco na mladíka zběsilá horda kadetů sypala další spršku ran a kopanců.

Když konečně přestali, zůstal dopadený bezvládně ležet v písku a jeho tělo začínalo zase pomalu přicházet k sobě. To však už tmu prořízla světla reflektorů

komandantova džípu. Když džíp zastavil u seřadiště, komandant vystoupil v doprovodu vrchního seržanta, a aniž by se na toho nebožáka důkladněji podíval, nařídil ho zvednout a připoutat k odpadní rouře vedoucí z nejbližší budovy.

Zkrvavený mladík byl tedy zvednut a odtažen a potom vkleče s rukama za zády připoután k rouře. Mezitím se vrchní seržant vrátil k džípu a vyndal útočnou pušku. Komandant spustil krátký projev na vybrané téma z desatera s důrazem na starozákonní spravedlnost.

Když komandant domluvil, dal pokyn vrchnímu seržantovi. Ten pomalu přistoupil k mladíkovi, natáhl závěr samopalů a skoro zálibně mu vložil hlaveň do úst. Klečící kluk ryčel strachem. Každým okamžikem mu měla kulka ráže 5.56 odervat temeno hlavy a udělat z jeho mozku krvavé graffiti. Zavřel jsem oči a začal se polohlasně modlit.

Vrchní seržant mu rameno přišlápl těžkou botou a zbraň odjistil. Mladík omdlel, sesul se k patě budovy a visel přivázaný za ruce jako hadrový panák. Komandant zavelel, aby byla uvolněna pouta, mladík byl naložen na korbu džípu a odvezen do skal. Tam byl zastřelen a ponechán napospas supům a divokým psům.

Když jsem se po pár měsících vrátil domů do Československa, byl jsem už někým jiným.

Telefonát z Afriky

Toho dne jsem se cestou z univerzity zastavil v Mii ně kanceláři v centru Prahy, když tu mi zazvonil telefon.

„Hallo?“ ozvalo se anglicky.

„Princi, váš otec zemřel,“ oznámil hlas otcova pobočníka kapitána Adinou.

„Co tím máte na mysli, kapitáne?“

„Váš otec, pane. Je po smrti, před chvílí zemřel.“

Zíral jsem přes stůl na Miu.

„Táta právě umřel...“

Cesta domů proběhla jako ve snu. Spěšně jsme zaparkovali před žižkovským činžákem a vyjeli výtahnem do podkroví.

„Co teď s námi bude, co budeme dělat? Co jen budeme dělat?“ vzlykal jsem.

„Policejní prezident států Plateau, Benue a Nasarawa, Jeho Excelence generálmajor otuekong, Dr. Sunday udo udo Udam zemřel dnes 7. června 2005 ve 14 hodin 25 minut místního času ve své rezidenci v Makurdi.“ To oznamovala nigerijská média a předháněla se ve vysílání narychlo spíchnutých nekrologů.

Co ale žádná média neuváděla, byla skutečnost, že po „Jeho Excelenci“ zůstalo ponecháno svému osudu osm nedospělých dětí, mladá ctižádostivá vdova a dost velké jmění na to, aby přilákalo dostatek těch, kteří by si v nastalém zmatku rádi namastili kapsu. Ke vši smůle jsem byl jeho prvorozeným synem a za dané situace bych měl právě já převzít zodpovědnost za rodinný

klan a kontrolu nad ním. Takový byl alespoň výklad tradičního kmenového práva.

To ale byla bohupustá utopie. Žil jsem spokojeně a neměl jsem sebemenší chuť nad čímkoliv takovým ani uvažovat. Obzvlášť když jsem k Nigérii neměl zrovna ten nejlepší vztah. Naopak báječný vztah jsem měl již několik let s Miou a pevně jsem věřil, že už brzy přeroste v manželství.

O dvě hodiny později, když jsem se trochu vzpamatoval z prvotního šoku, jsem zavolaal mámě do rodného Bruntálu a poprosil ji, aby za mnou přijela. Byl už skoro večer, ale slíbila, že okamžitě vyrazí.

Potom jsem znovu telefonoval do Nigérie kapitánu Adinou.

„Co se vlastně stalo? Proč mi nevolala jeho žena?“

„Pane, nemůžu teď moc mluvit. Nevím, kdo mě poslouchá, a věřit nemůžu nikomu. To vám ostatně rádím taky. Váš otec zemřel před necelými třemi hodinami, volal jsem vám, když jsme odjížděli do márnice.“

Na okamžik se zarazil, asi aby se ujistil, že je v místnosti sám, načež pokračoval.

„Nevíme, co bude dál, ale dějí se tady dost podivné věci. Vaše macecha nám zakázala cokoli oznámit rodině a místo příbuzných hned volala siru Sheldonovi. Mluvili spolu skoro hodinu a pak vypáčila generálův trezor a nařídila šoférům, aby někam odvezli všechny generálovy džípy.“

Pošlu vám číslo na doktora Moorea, právníka vašeho otce. Asi ho znáte, je to údajně váš příbuzný a váš otec mu věřil. Pokud se nemýlím, dokonce sepsal i jeho závěť. Pokud možno ihned se s ním spojte a proberte s ním, jestli je závěť uložena bezpečně, aby se